ÎN JURUL GENEALOGIEI LUI BARBU BREZIANU (II)

de MIHAI SORIN RĂDULESCU

Résumé

L'article présente l'ascendance du feu historien de l'art et poète Barbu Brezianu (1909–2008), petit-fils du commandant Eftimie Ulescu, participant à la Guerre d'Indépendance de 1877–1878, et arrière-petit-fils du colonel Istrate Sămeşescu, ministre de la Guerre en 1862. Par les femmes, Barbu Brezianu descendait des familles Hinna, Ulescu, Grădişteanu (du district de Buzău, une autre famille que celle originaire du village de Grădiştea, au sud de Bucarest) et Bosianu. Ses ancêtres étaient pour la plupart des Roumains, mais il y avait également des Grecs dans son ascendance.

La filiation de la famille Brezianu remonte au « polcovnic » (colonel) Constantin Brezianu, de Fefelei (aujourd'hui englobé dans la ville de Mizil, dans le district de Prahova). Son fils, Mareş Brezianu, a eu à son tour comme fils Vasile Mareş Brezianu, grand-père du côté paternel de l'historien de l'art Barbu Brezianu. Une autre branche intéressante de la famille Brezianu descendait du «pitar» Iancu Brezianu, un autre fils de Mareş Brezianu.

Sa première épouse, Adina Assan, était la fille de Basil G. Assan, l'un des héritiers du moulin à vapeurs Assan de Bucarest, voyageur autour du monde et publiciste. Sa seconde épouse, Irina Fortunescu, était la nièce du professeur C. D. Fortunescu, l'un des fondateurs de la prestigieuse revue « Arhivele Olteniei ».

***Key Words*:** Brezianu, Ulescu, Sămeşescu, Hinna, Bosianu, Assan, genealogy, family, art historian, Brâncuşi.

După cum am văzut mai sus, bunicul patern al lui Barbu Brezianu mai avusese aşadar doi fraţi, Iancu († 1898)[1], pitar la 1839, căsătorit cu Eufrosina Macedonski şi Gheorghe (Ghiţă) († 1894), căsătorit cu Maria, al cărei nume de familie nu îl cunosc. Iancu, personaj evident diferit de vestitul actor Iancu Brezeanu, a avut trei copii: Leonida († 1879), Alexandrina, căsătorită mai întâi cu Grigore Paciurea şi apoi cu colonelul Gheorghe Gherghel, neavând copii şi Nicolae (17.III.1852 – 1911). După moartea lui Leonida Brezianu, soţia sa Maria născută Caramzulea s-a recăsătorit cu fratele său, Nicolae, care a adoptat pe cele două fete, Ecaterina şi Constanţa. Ecaterina, devenită compozitoare, a fost soţia lui George C. Mumuianu, neavând copii. Sora ei Constanţa a fost căsătorită cu omul politic conservator Nicolae Mareş (1875–1953), descendent pe linie maternă din familia boierească Arion, ministru al Agriculturii şi Domeniilor în toamna anului 1940. Fiind prieten cu Ion Antonescu, prin el s-au cunoscut Mareşalul şi Corneliu Zelea Codreanu. A murit în închisoarea comunistă de la Sighet[2]. A avut un fiu, Dinu[3], diplomat şi poet, şi o fiică, Colette, căsătorită de trei ori: prima oară cu diplomatul Grigore Bilciurescu – cu care a avut un fiu, Nicolae, violonist, fost director al Liceului de Muzică „George Enescu" din Bucureşti –, a doua oară cu diplomatul Noti Constantinide[4] şi după moartea acestuia, cu chirurgul Corneliu Axentie, descendent din familia revoluţionarului ardelean Ioan Axente Sever.

George C. Mumuianu a fost el însuşi un personaj interesant: s-a aflat în relaţii de prietenie cu Victor Antonescu şi cu fratele diplomatului Anton Bibescu, Emanuel Bibescu, de la care a rămas mărturie şi o

[1] Vezi Hotărnicia imprimată a moşiei Fefelei, din 10 iunie 1883.

[2] Nicoleta Mareş – Axentie, *Tatăl meu, Nicolae Mareş şi noi, familia...*, în *Memoria*, nr. 14, iulie 1995, p. 84–87. Impreună cu Romeo Drăghici, Colette Axentie a organizat cu pasiune Muzeul George Enescu, aflat în Palatul Cantacuzino din Bucureşti.

[3] Dinu Mareş a studiat în Anglia, la Winchester. A intrat în diplomaţia românească ocupând posturi la legaţiile de la Bratislava şi de la Viena. A murit într-un accident de maşină în Austria.

Vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, Bucureşti, 1999, p. 158–162.

[4] Despre el, vezi Noti Constantinide, *Valiza diplomatică 1890–1940*, ediţie îngrijită de Florica Vrânceanu, introducere de Dumitru Preda, Bucureşti, 2002.

epistolă[5]. Personaj enigmatic şi proustian, se ştie că Emanuel Bibescu a inspirat o iubire de tinereţe Marthei Lahovary, devenită prin căsătorie Bibescu. Fiind în fotoliul de prefect de Constanţa, George Mumuianu îşi alcătuia testamentul la 5 ianuarie 1915, lăsând legatară universală pe soţia sa Ecaterina şi executor testamentar pe prietenul său Jean Mihail de la Craiova[6]. O proprietate a sa – de 16 ha – se afla în comuna Boldeşti din judeţul Prahova[7].

Gheorghe Brezianu, celălalt frate al lui Vasile Brezianu, a avut, la rândul său, următorii copii: Leonida, Alexandru[8], Ion, Vasile şi Iulia, căsătorită în 1884 cu Ştefan Hristodorescu[9]. Poate că acest al doilea Vasile Brezianu este acelaşi cu viticultorul pionier, despre care putem citi într-o istorie a ştiinţei româneşti: „1864 – 1917. Vasile Brezeanu, agronom – viticultor. A iniţiat în perioada postfiloxerică, primele experimentări în viticultură. A elaborat primul tratat românesc de viticultură (1894). Printre altele, a mai scris *Noţiuni de economia viţelor* (1906), *Tratat pentru prepararea vinurilor şi fabricarea derivatelor viei* (1907)”[10].

Potrivit actului său de naştere, Leonida – al doilea cu acest prenume din familie – s-a născut la 27 martie 1872, în casa părinţilor săi de la Fefelei[11], astăzi un cartier al oraşului Mizil. De notat că modelul lui I. L. Caragiale pentru conu' Leonida a fost, după cum au stabilit-o istoricii literari, un alt mizilean, Leonida Condeescu, a cărui soră a fost căsătorită cu căpitanul Matei Eminescu, fratele lui Mihai Eminescu[12].

---

[5] Serviciul Municipiului Bucureşti al Arhivelor Naţionale (mai departe SMBAN), fondul *Mareş – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 195/[1900]:

« Mon cher Monsieur Mumuianu,

Je viens vous remercier de la gentille lettre que vous m'avez écrite à Paris avant votre départ; merci aussi de m'avoir envoyé votre photographie; j'ai été très sensible à ce bon souvenir et je la garderai avec d'autant plus de plaisir qu'elle est vraiment très ressemblante.

J'ai bien regretté de ne pouvoir vous faire mes adieux à Paris mais j'espère bien vous retrouver en Roumanie où nous comptons arriver, Constantin [foarte probabil Brancovan = Brâncoveanu, fratele contesei poete Anna de Noailles] et moi, en novembre. En attendant, au revoir, mon cher Monsieur Mumuianu, je vous serre bien affectueusement la main.

E. Bibesco »

[6] *Ibidem*, dos. nr. 192/1915, dactilogramă:

«Prefectura judeţului Constanţa
Cabinetul prefectului

copie conf. cu orig.
Ecaterina G. Mumuianu

TESTAMENT

Las legatară universală pe orice avere s-ar găsi la moartea mea ca aparţinându-mi pe prea iubita mea soţie Ecaterina G. Mumuianu.

Ţin să se ţie însă că din ceea ce se va găsi ca avere pe numele meu, jumătate e proprietatea sa deoarece toate economiile sale ce mi le-a încredinţat să i le fructific, iar cu ceea ce i-am fructificat am cumpărat cu învoirea sa mai multe imobile.

Executor testamentar las pe prietenul meu Ion C.Michail pe care îl rog a primi această însărcinare pentru calităţile sale de bun administrator şi de cinste, rugându-l a da tot concursul iubitei mele soţii să realizeze averea mea în schimbul unui suvenir ce i se va da.

Făcut azi 5 (cinci) ianuarie 1915 la Constanţa

(ss) Gh. Mumuianu"

[7] *Ibidem*, dos. nr. 1/1920: era vorba de vie şi poieni, proprietatea Mumuianu, din Seciu, com.Boldeşti, jud.Prahova. Ridicarea a fost făcută în aprilie 1920. Suprafaţa totală era de 16 ha 8584. Se învecina cu proprietatea Elizei Bilciurescu născută Bagdat, al cărei fiu, diplomatul Grigore Bilciurescu, avea să fie primul soţ al Colettei Mareş, nepoată de soră a Ecaterinei Mumuianu născută Brezianu.

[8] *Ibidem*, dos. nr. 57/1864, Extras Registrul actelor stării civile al com. Fefelei pe anul 1864, pe atunci în judeţul Buzău, nr.16; data naşterii: 1864 august 13; sex: bărbat; oraşul sau comuna unde s-a născut pruncul: Fefelei; Numele părinţilor: Ghiţă Brezeanu [scris cu diftongul „ea"] şi Maria; Data botezului: 1864 aug. 30; numele care i s-a dat din botez: *Alexandru* [subl. mea]; numele naşului: Ioan Brezeanu; Subscrierile preotului, naşului şi părinţilor: preotu Neculae, D. Ion Brezeanu, D. Ghiţă Brezeanu şi Maria. Pentru conformitate, Ştefan Ştefănescu.

[9] La căsătoria dintre Iulia Brezeanu şi Ştefan Hristodorescu a fost alcătuit un act dotal, datând din 24 august 1884, păstrat la SMBAN, fondul *Mareş – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 41/1884. Potrivit acestuia, mireasa primea de la tatăl său, Gheorghe Brezeanu, 25 000 lei în numerar şi 3 000 lei în numerar pentru trusou.

[10] Ştefan Bălan, Nicolae Şt.Mihăilescu, *Istoria ştiinţei şi tehnicii în România. Date cronologice*, Bucureşti, Editura Academiei, 1985, p. 162.

[11] SMBAN, fondul *Mareş – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 67/1872, f. 1: „Ecstract din registrul actelor stării civile de născuţi pe anul 1872 al Primăriei Urbei Mizil, nr. 52, din 1872, 27 martie" – Act de naştere al lui Leonida, născut la 17 martie, la ora 6 dimineaţa, la casa părinţilor săi din cătunul Fefelei, oraşul Mizil, fiu al dlui Gheorghe Brezeanu, de ani 45, proprietar şi al dnei Maria Brezeanu, de ani 30. Martori: Anghel Stoenescu, de ani 38, funcţionar, amic, domiciliat la Mizil; Petrache Rădulescu, de ani 27, funcţionar, amic, domiciliat la Mizil. A consemnat Stratan Rădulescu, ofiţer al Stării Civile al comunei urbane Mizil.

[12] Augustin Z. N. Pop, *Noi contribuţii documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, Bucureşti, Editura Academiei, 1969, arborele genealogic al familiei Iuraşcu.

Pare puțin probabil să nu fi fost nicio legătură între aceşti trei Leonida de la Mizil. Genealogia Brezenilor ar avea cu certitudine o tangență, fie şi indirectă, cu celebra piesă a lui Caragiale. De reamintit şi faptul că primul interpret al Cetățeanului turmentat din *O scrisoare pierdută* a marelui dramaturg a fost actorul Iancu Brezeanu, şi el un vlăstar al acestui arbore genealogic.

Fig. 1. Pitarul Dimitrie (Matache) Caramzulea, tatăl Mariei Brezianu, născută Caramzulea, miniatură, col. Mihai Sorin Rădulescu.

La 24 septembrie 1896, frații căpitan Ion Brezeanu, căpitan Vasile Brezeanu şi Alexandru Brezeanu, întâiul domiciliat la Buzău, ceilalți doi la Focşani, vindeau lui A. N. Georgescu, proprietar, domiciliat în comuna Ceptura din județul Prahova, moşia Găgenii de Jos, situată în plasa Tohani, județul Buzău, rămasă moştenire de la defunctul lor părinte G.Brezeanu. Prețul vânzării era de 116 423 lei[13]. Alexandru Georgescu era foarte probabil cel de-al doilea soț al Alexandrinei Brezianu, soră cu Barbu V. Brezianu, tatăl istoricului de artă, cea care fusese prima oară soția ofițerului Romulus Stareşin.

De notat că patronimicul a fost scris deosebit în ramuri şi epoci diferite. Generațiile mai noi l-au scris cu „ia”, atât în ramura lui Vasile Mareş Brezianu cât şi în cea a pitarului Iancu Brezianu. Totuşi acesta din urmă apare în Hotărnicia imprimată a moşiei Fefelei, cu diftongul „ea”. De asemenea, în izvoare mai vechi cum ar fi Catagrafia boierilor Țării Româneşti de la 1829, numele este scris tot cu diftongul „ea”. În generația părinților istoricului de artă Barbu Brezianu s-a simțit nevoia de individualizare în raport cu purtătorii aceluiaşi nume care nu făceau însă parte din această familie. Pe de altă parte, transcrierea literei „Ѣ” din alfabetul chirilic se poate face şi cu diftongul „ia” şi cu „ea”.

[13] SMBAN, fondul fam. *Mareş – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 23/1896, f. 1 (numele sunt scrise cu diftongul „ea”). Moşia se învecina la est cu moşia Covuiasca, proprietate a lui G.Simionescu, la sud cu moşia Găgenii de Jos, proprietatea lui Vasile Brezianu şi la miazănoapte cu moşia Găgenii de Jos, proprietatea lui N. I. Brezianu. Era vorba, aşadar, de succesorii lui Mareş Brezianu din prima jumătate a secolului al XIX-lea, din care partea lui Nicolae Brezianu avea să treacă prin vânzare la familia Nicolae Mareş. Partea lui Vasile Brezianu va fi şi ea vândută, astfel că moşia Găgenii de Jos va ieşi din proprietatea familiei Brezianu.

O altă digresiune utilă poate privi familia boierească Mareş din judeţul Saac, consemnată şi ea în Catagrafia din 1829 şi înrudită cu Brezenii: la acest judeţ, în categoria feciorilor de boieri (adăugiri din Catagrafia de la 1 noiembrie 1831) este trecut „Nae Mareş, al şetrarului Mareş, şade în Vadu Săpat, venit 1 200 lei”[14]. Moşia aceasta[15], situată tot la răsărit de Ploieşti, a trecut ca zestre la urmaşii Lămotescu şi apoi Nasta, la instaurarea comunismului acolo având proprietate funciară mare surorile Sonia şi Anne-Marie Nasta, descendente pe linie feminină ale amintitului şetrar Mareş. Urmaşii pe linie masculină ai Mareşilor de la începutul veacului XIX aveau moşie la Găgeni, tot lângă Ploieşti, şi la Făurei. Aceasta pentru că la 20 august 1904, Nicolae I.Brezianu vindea inginerului Nicolae Mareş moşia Găgenii de Jos din plasa Tohani, pe atunci în judeţul Buzău, în întindere de cca 533 pogoane. Preţul vânzării era de 150 000 lei[16].

Fig. 2. Conacul de la Grădiştea (jud.Prahova, fost Buzău),
Barbu Brezianu şi fiii săi Andrei şi Dominic, col. Mihai Sorin Rădulescu.

[14] *Catagrafie oficială de toţi boerii Ţării Româneşti la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1929, p. 41.

[15] Ion R. Dedu, *Aşezări prahovene. Repere istorice*, Ploieşti, 2007, p. 217–218, p. 273.

[16] SMBAN, fondul fam. *Mareş – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 30/1904. Domiciliul lui Nicolae I. Brezianu era în Bucureşti, str. Columb 10 (azi str. A. D. Xenopol), iar cel al lui Nicolae C. Mareş, str.Brezoianu 43 (azi, intrarea Şipotul Fântânilor).

Fig. 3. Conacul de la Grădiştea, foto Andrei Brezianu, col. Mihai Sorin Rădulescu.

Acest excurs despre familia Mareş îşi are aici locul pentru că pe lângă alianţa matrimonială Mareş – Brezianu de la începutul secolului al XX-lea, pare să fi existat şi o legătură de sânge mai veche. Pentru aceasta pledează prenumele străbunicului pe linie paternă al istoricului de artă Barbu Brezianu care se numea „Mareş", după cum am văzut mai sus şi avea moşie la Fefelei, unde se întâlneşte în prima jumătate a veacului al XIX-lea ca proprietar şi Nicolae Mareş[17]. Acesta era fără îndoială feciorul de boier „Nae" Mareş de la 1829–1831, fiul şetrarului Mareş. Pare că în acea generaţie, prenumele „Mareş" – întâlnit adesea în evul mediu românesc, cel mai marcant purtător al său fiind marele ban Mareş Băjescu din secolul al XVII-lea – a devenit nume de familie. De ce avea Mareş Brezeanu de la Fefelei acest prenume? Nu am deocamdată o dovadă a înrudirii sale cu şetrarul Mareş de la Vadu Săpat şi cu urmaşii săi, dar ea este de bănuit, deşi poate să fi fost o legătură de năşie între ei sau nu ar fi de exclus totuşi nici o coincidenţă. De asemenea, un alt indiciu al înrudirii îl constituie faptul că unul dintre fiii lui Nae Mareş se numea tot Vasile, ca şi pe bunicul patern al lui Barbu Brezianu.

Biserica de la Vadu Săpat a fost ctitorită de familia Mareş la sfârşitul veacului XVIII şi la începutul celui următor. Faptul este consemnat în pisanie: „Această sfântă biserică ce prăznuieşte hramul Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu a fost zidită de răposatul Stolnic Mareş şi întâmplându-se un cutremur la leatul 1802 s-a dărâmat şi s-a zidit de al doilea cu toată podoaba dumnezeiască de către Joiţa soţia răposatului şi a fiului său Ioniţă la care au ajutat-o şi creştinii"[18]. Răposatul ctitor dăruise bisericii patru pogoane de vie şi o livadă.

Pentru reconstituirea filiaţiei Mareşilor care aveau proprietate la Fefelei, hotărnicia imprimată se dovedeşte relevantă şi o putem corobora cu alte mărturii, precum pisania de mai sus. Moştenitorii răposatului N. Mareş erau la 1883 Alexandrina, soţia decedatului Ioan N. Mareş, Vasile N. Mareş, domnişoara Efrusina N.Mareş şi Maria Nicolae Mareş, tutoarea fiului dumneaiei.

[17] Vezi Hotărnicia imprimată a moşiei Fefelei din 10 iunie 1883. Acesta era probabil aceeaşi persoană cu Nicolae Mareş din Bucov care se judeca, la 3 decembrie 1845, pentru un loc de vie, cu slugereasa Bica Nenişor, potrivit Serviciului Judeţean al Arhivelor Naţionale Prahova (mai departe SJAN Prahova), fondul *Tribunalul jud.Prahova Secţia I*, dos. nr. 592/1845.

[18] Site-ul *protoieria urlati.ro*: parohia Mărăşeasca, biserica Bunavestire din Vadu Săpat, jud. Prahova.

Fig. 4. Casa Patrulius, Bucureşti, strada Dionisie Lupu nr. 43,
colţ cu strada Pictor Arthur Verona, decembrie 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Mai mulţi membri ai acestei familii au primit ranguri boiereşti în perioada regulamentară: Constantin Mareş a fost făcut praporgic la 7 aprilie 1857[19]; Dimitrie Mareş a primit cinul de conţepist la 30 august 1837[20] şi apoi pe cel de pitar la 4 septembrie 1842[21]; Grigore Mareş a fost făcut pitar la 10 decembrie 1851 şi a murit la 31 decembrie 1852[22]; Manolache Mareş a primit rangul de pitar la 1 ianuarie 1838 şi a încetat din viaţă la 31 decembrie acelaşi an[23]; Mihalache Mareş a fost făcut serdar la 6 decembrie 1837 şi a murit la 11 iulie 1839[24]; Vasilache Mareş a primit rangul de pitar la 10 mai 1848[25]. Aşadar, o familie cu mulţi dregători, rămasă însă într-un oarecare anonimat.

Tot la Vadu Săpat avea proprietate şi un membru al familiei Tocilescu cu care clanul Brezianu – Mareş era înrudit[26]. Astfel, la 24 noiembrie 1886 averea rămasă de la Iancu G. Tocilescu *din Vadu Săpat* [subl.mea] era vândută pentru despăgubirea statului de suma de 1 328,24 lei[27].

La Mizil mai există şi astăzi conacul unuia dintre membrii bogaţi ai familiei Mareş, Plutarh Mareş, a cărui ramură s-a continuat pe linie feminină, cu numele Athanasovici şi apoi Budişteanu, din vechea familie boierească a Budiştenilor. Mareşii primiseră în societatea aristocratică bucureşteană din perioada interbelică porecla nu prea măgulitoare de „baroni de Fefelei", fireşte „baroni" nu în sensul folosit în zilele noastre ci în accepţiunea nobiliară originară a termenului. Poate că aceasta se datora cunoştinţelor arhondologice lacunare şi snobismului unora dintre contemporani.

Pe linie maternă, istoricul de artă Barbu Brezianu descindea din familiile Ulescu (scris uneori şi cu dublu „l"), Sămeşescu şi Bozianu. Bunicul său matern, Eftimie Ulescu (1840–1883) – ofiţer ajuns la gradul de locotenent-colonel – a participat ca maior la Războiul de Independenţă, fiind autorul unor fapte de arme

[19] Paul Cernovodeanu şi Irina Gavrilă, *Arhondologiile Ţării Româneşti de la 1837*, Brăila, Muzeul Brăilei, 2002, p. 119.
[20] *Ibidem, loc. cit*.
[21] *Ibidem*. Casa sa mai există şi astăzi pe str. Mihai Eminescu din Bucureşti, în apropiere de intersecţia cu str. Polonă.
[22] *Ibidem, loc. cit*.
[23] *Ibidem, loc. cit*.
[24] *Ibidem, loc. cit*.
[25] *Ibidem, loc. cit*.
[26] Mihai Sorin Rădulescu, *Grigore Tocilescu – ascendenţii şi familia*, în „Istros", XX, Brăila, 2014, p. 813–814.
[27] SJAN Prahova, fondul *Tribunalul jud. Prahova secţia I*, dos. nr. 53 (2811)/1886.

strălucite la Smârdan[28]. Uleşti este un sat în judeţul Ialomiţa, de la care foarte probabil provenea numele său de familie. Potrivit unor informaţii aflate pe *site*-ul Internet *enciclopediaromaniei.ro*: Eftimie Ulescu era fiul lui Alexandru Ulescu şi al Joiţei.

Fig. 5. Casa Bosianu, Bucureşti, Parcul Carol, ianuarie 2004,
azi Biblioteca Institutului de Astronomie al Academiei Române, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Eftimie Ulescu a avut din căsătoria cu soţia sa Smaranda născută Sămeşescu, trei fiice: Cecilia, căsătorită mai întâi cu Constantin Barozzi şi a doua oară cu ofiţerul Alexandru Şerbănescu; Ioana († 1958), căsătorită cu Barbu V.Brezianu, consilier la Curtea de Casaţie; şi Atena (zisă Tinela) († aprox. 1969), devenită soţia ziaristului Petre Ciorăneanu[29]. Acesta din urmă a fost o personalitate interesantă care ar merita o reconstituire biografică[30]: director al ziarului „La Politique", apărut în anii Primului Război Mondial, prefect al Poliţiei Capitalei sub ocupaţia germană şi prefect de Prahova, a devenit spre sfârşitul anilor '20 directorul ziarului „Dreptatea", pe vremea când Partidul Naţional-Ţărănesc era la guvern. De asemenea, a tradus din Oscar Wilde în limba română.

Surorile Ulescu locuiau în strada Progresului[31], într-o casă cumpărată de la familia Aslan şi deţineau proprietate funciară la Grădiştea, fostă în judeţul Buzău, astăzi în judeţul Prahova[32]. Acolo exista un conac cu acareturi şi parc, astăzi o ruină dezolantă. Exproprierile rurale din 1945 şi 1949 au lăsat pe drumuri familia lui Barbu Brezianu – pe mama acestuia, Ioana, în primul rând –, el fiind la Canal.

Genealogia mai veche vine pe linia soţiei lui Eftimie Ulescu, Smaranda Sămeşescu[33], al cărei nume de familie vine de la mica dregătorie de sameş = casier. Era una dintre fetele maiorului Istrate Sămeşescu şi ale

---

[28] *Scrisori din Războiul Independenţei: Maior Eftimie Ulescu, 1877–1878*, ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Andrei Brezianu, Bucureşti, 1977. Colonel dr. Florian Tucă, Mircea Cociu, dr. F. Chirea, *Bărbaţi ai datoriei 1877–1878. Mic dicţionar*, Bucureşti, 1979, p. 266–267.

[29] *Un trunchi de neam din vechiul Bucureşti – de vorbă cu scriitorul Andrei Brezianu*, interviu de Mihai Sorin Rădulescu şi Dan Falcan, în *Bucureşti. Materiale de Istorie şi Muzeografie*, vol. XXI, 2007, p. 380–382.

[30] Un episod legat de el este prezentat în articolul lui Mihai Sorin Rădulescu, *Furtul moaştelor Sf. Dumitru Basarabov*, în „Historia", anul VIII, nr. 84, Bucureşti, decembrie 2008 (titlul a fost dat de redacţia revistei).

[31] Astăzi strada Ionel Perlea, între Bulevardul Schitu Măgureanu şi Calea Plevnei.

[32] Interviul cu Andrei Brezianu amintit mai sus, în nota 11, p. 382.

[33] Numele apare şi sub forma „Semeşescu" şi „Sameşescu". Ca şi în cazul numelui „Lămotescu", care este scris deseori sub forma „Lamotescu", este vorba probabil şi aici de o influenţă a limbii franceze care nu cunoaşte vocala „ă", în epocă considerată cam vulgară.

soției sale Athina Grădişteanu. Istrate Sămeşescu a ocupat într-un scurt interval de timp cele mai înalte funcții în oştirea română modernă: în primăvara anului 1860 a fost şeful Statului Major General – al doilea în această funcție, de la înființarea lui –, iar în 1861, vreme de câteva luni, a ocupat fotoliul Ministrului de Război.

Fig. 6. Şcoala C. Bosianu, Bucureşti, Calea Dudeşti colț cu Şoseaua Mihai Bravu, ianuarie 2004, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

De la regretatul scriitor Andrei Brezianu am un dosar cu arbori şi fişe legate de familia Cătuneanu în care există şi un arbore genealogic al familiei Sămeşescu, scris de mână cu creionul de către genealogistul Alexandru V. Perietzianu-Buzău (1911–1995). Sunt consemnate alte date interesante, pe care le ştia de la Ion I. Cătuneanu, ornitologul, scoborâtor al familiei Sămeşescu. Tatăl lui Istrate Sămeşescu a fost sameşul Enache Grigorescu, căsătorit cu Casandra Manolescu. Din căsătoria lor s-au născut următorii copii care au purtat numele de Sămeşescu: Marghioala – căsătorită cu Andrei Dănescu (cu urmaşi) –, Ana – devenită soția pitarului Toma Brătăşanu – şi Sița – căsătorită Alexandrescu[34]. O soră a lui Enache Grigorescu a fost căsătorită cu Nae Candiano, având urmaşi. De asemenea, o altă soră Grigorescu, Anica, a fost căsătorită Stătescu. Unul dintre fiii lor a fost cunoscutul om politic liberal Eugen Stătescu, ministru de Justiție, de Interne şi al Afacerilor Străine.

Smaranda Sămeşescu, amintită mai sus, era soră cu medicul Ion Sămeşescu (1865 – 1944), adoptat Cătuneanu, cu Elisa, căsătorită cu Gheorghe Iuraşcu, cu Caterina, căsătorită cu Daniel Patrulius şi cu Constanța, devenită soția lui Grigore Lehliu[35]. Ion Sămeşescu – Cătuneanu s-a căsătorit cu Maria Vulturescu (1870 – 1957), dintr-un neam de boieri din județul Olt înrudit poate cu Rudenii[36], având un fiu, Ion, ornitolog cu lucrări în domeniu, proprietarul unei vii mari la Tohani, între Ploieşti şi Buzău. Ion I.Cătuneanu a fost căsătorit cu Adina Brătianu, nepoată de fiu a paşoptistului Dumitru Brătianu, succesorul fratelui său Ion C. Brătianu la conducerea Partidului Național-Liberal. Nu au avut copii. Cândva i-am vizitat în apartamentul lor din strada Mendeleev, un apartament foarte pitoresc, plin cu păsări împăiate.

---

[34] In descendența lor se află Alexandru Mircea Eliad, stabilit în Germania, a cărui familie a stăpânit casa Eliad de pe strada Mircea Vodă, monument istoric cunoscut.

[35] Despre familia Lehliu, vezi Octav-George Lecca, *Familii boereşti române. Istoric şi genealogie*, Bucureşti, 1899, p. 319.

[36] Mihai Sorin Rădulescu, *În căutarea unor istorii uitate. Familii româneşti şi peripluri apusene*, Bucureşti, 2011, cap. *Vultureştii*, p. 101–107.

Fig. 7. Moara Assan, Bucureşti, mai 2005, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

O altă soră, Elisa, a avut din căsătoria sa cu Gheorghe Iuraşcu[37], o fiică, Ecaterina (zisă Tuşcheta), căsătorită cu Mihai (zis Pic) Pherekyde, fiul lui Scarlat Pherekyde, prim-preşedinte al Curții de Casație. Caterina Sămeşescu şi Daniel Patrulius, a căror casă mai există şi astăzi – informația mi-a dat-o chiar regretatul Barbu Brezianu – pe strada Dionisie Lupu, colț cu strada Arthur Verona, au avut trei băieți şi o fată: Radu, Dan, Florica – căsătorită prima oară Georoceanu şi a doua oară cu Bazil G.Assan, viitorul socru postum al lui Barbu Brezianu – şi Mircea. In descendența Patrulius întâlnim doi intelectuali distinşi, i-am numit pe arhitectul Radu Patrulius şi geologul Dan Patrulius, frați, fii ai mai sus-amintitului Radu Patrulius şi ai soției sale născute Ghermani.

O soră a lui Istrate Sămeşescu, Ana, a fost căsătorită cu pitarul Toma Brătăşanu, din cunoscuta familie boierească din fostul județ Romanați[38], având doi fii: Ion, senator, căsătorit cu Zoe Teohari – sora lui Ahil Teohari, tatăl doctorului Anibal Teohari – având trei fii: Toma, ofițer, Constantin şi Ion; celălalt fiu al lui Toma Brătăşanu şi al Anei Sămeşescu a fost Barbu Brătăşanu care la rândul său a avut un fiu pe nume Traian[39]. Este vorba de o altă ramură a Brătăşenilor față de cea a omului politic Pavlică Brătăşanu şi de cea din care scobora, pe linie feminină, poetul Adrian Maniu.

Cu Athina, soția lui Istrate Sămeşescu, urcăm mai sus în ascendența feminină a lui Barbu Brezianu. Interesant de observat că în familia sa au existat trei purtătoare ale acestui prenume evocator: Athina Sămeşescu născută Grădişteanu, nepoata ei de fiică Athina Ciorăneanu născută Ulescu şi Atena Assan născută Ionescu, soția (divorțată ulterior) a lui Bazil G. Assan. Athina Sămeşescu era fiica lui Nițu Grădişteanu şi a soției sale Caterina Manolescu, fiica medelnicerului Manole ot Bolintin. Din această familie Manolescu provenea Gabriel Manolescu, soțul unei surori a filologului Alexandru Rosetti[40].

Mama lui Nițu, Măriuța Bozianu, a fost căsătorită mai întâi Grădişteanu şi a doua oară Crăciunescu. Această familie Crăciunescu din fostul județ Saac (Săcuieni) este consemnată în Catagrafia de la 1829 cu câțiva membri ai săi: „*Enuță Crăciunescu*, n. Crăciuneşti, 37 ani, medelnicer, al lui Ene biv căpitan, şade la Fântânele, are 6 sforicele de moşie, 20 pogoane vie, 20 vite cu coarne şi cai, 200 oi, 80 stupi, 1000 pruni,

[37] Asupra genealogiei acestuia, vezi Augustin Z. N. Pop, *op.cit.*, p. 43–47.

[38] Despre această familie, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, cap. „O familie boierească din județul Romanați, în vâltoarea secolelor – Brătăşenii", p. 47–54.

[39] Octav George Lecca, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească şi Moldova*, Bucureşti, 1911, planşa nr. 87.

[40] Mihai Sorin Rădulescu, *În căutarea unor istorii uitate. Familii româneşti şi peripluri apusene*, p. 106.

2 ţigani”[41]. Potrivit enciclopediei virtuale Wikipedia, comuna Fântânele[42] cuprindea la sfârşitul secolulului al XIX-lea două cătune: Mazili, cu o biserică ctitorită de Enuţă Crăciunescu şi de soţia sa Ecaterina, în 1802; Ungureni, cu o biserică ctitorită de fraţii Bozieni în 1786. Pe de altă parte, potrivit unui alt *site*, biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Fântânele – Ungureni, monument istoric de arhitectură, ar fi fost clădită în 1749–1750 de către clucerul Enuţă Crăciunescu, de soţia sa Casandra şi de ginerele lor Nicolae Pâcleanu[43].

Fig. 8. Fraţii Bazil şi George G. Assan, foto la BAR, Cabinetul de Stampe, cota II 20793.

Fratele lui Enuţă Crăciunescu era „*Grigorie Crăciunescu*, n.satu Tohani, 52 ani, căpitan de Dorobanţi, al lui Ene căpitan, şade în Tohani, are 8 pogoane vie, o parte de moşie în 4 sforicele, ce se numeşte Urloeneasca, Crăciuneşti, Tohani, de-a valma şi cu alţi părtaşi, 300 pruni, 3 cai, şaizeci oi, 6 vaci, 15 stupi”[44]. În „Adăogiri din catagrafia de la 1 nov. 1831” figurează în paragraful „Boernaşi”, „Ioniţă Crăciunescu, treti logofăt, şade în Tohani, venit 2 000 lei”[45]. De pe Internet aflăm, de asemenea, că şcoala din Mizil a fost construită în 1857 de către boierul Ion Crăciunescu[46].

Cele trei surori ale lui Niţu au fost Adriana, căsătorită Bagdat – din care descinde o ramură a familiei Bagdat din secolele XIX–XX, cea a lui Gheorghe N.Bagdat, prim-preşedinte la Curtea de Casaţie[47]; Elena, căsătorită Speteanu şi Manda, căsătorită Perieţeanu[48]. Măriuţa Bozianu era fiica serdarului Andrei Bozianu[49].

[41] *Catagrafie oficială de toţi boerii Ţării Româneşti la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, p. 38. *Ibidem*, nota 3: „Idem [în Catagrafia de la 1 nov. 1831 (Analele parlamen. II. 142–5)], venit 8 000 lei”.

[42] Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 83–84.

[43] Despre familia Pâcleanu, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Diplomaţi de altădată*, în „Ziarul de Duminică”, 27 aprilie 2007.

[44] *Catagrafie oficială de toţi boerii Ţării Româneşti la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, p. 40–41. De asemenea, *ibidem*, p. 41, nota 1: „În catagrafia de la 1831, venit 2 500 lei”.

[45] *Ibidem*, p. 41.

[46] *Site*-ul: *primaria-mizil.ro*.

[47] Mihai Sorin Rădulescu, *Cu gândul la lumea de altădată*, Bucureşti, 2005, cap. „De vorbă cu doamna Ecaterina Costinescu (1912–2001)”, p. 271–287.

[48] Deşi lucrările lui Alexandru V.Perietzianu-Buzău – depuse la secţia Manuscrise a Bibliotecii Academiei Române şi la Arhivele Naţionale din Bucureşti – despre diferitele familii boiereşti Perieţeanu din Ţara Românească – originare din judeţele Ialomiţa şi Olt – sunt foarte documentate, totuşi această căsătorie nu figurează în ele.

[49] De la acest personaj provine prenumele scriitorului Andrei Brezianu, fiul cel mare al istoricului de artă Barbu Brezianu, scoborâtor pe linie feminină al boierului Andrei Bozianu.

La biserica Sf. Vineri de la Curtea Domnească din Târgovişte, exista la începutul secolului al XX-lea, mormântul Voichiţei Bozianu, căsătorită cu un Mihalcea..., încetată din viaţă la 24 iulie 1692[50]. Bozienii[51] îşi trăgeau numele de la satul cu acelaşi nume de la răsărit de Ploieşti. Au fost oare mai multe familii boiereşti cu acest nume în evul mediu, în Ţara Românească? Răspunsul este nesigur. În orice caz, vechimea familiilor Ulescu şi Sămeşescu provine de la descendenţa lor din boierii Bozieni şi de aceea mă voi opri asupra spiţei acestora.

Fig. 9. Casa George G.Assan, Piaţa Lahovary, Bucureşti, decembrie 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Cel mai cunoscut purtător al acestui nume a fost Constantin Bozianu (sau Bosianu)[52], jurist cu studii la Paris, unul dintre întemeietorii Facultăţii de Drept din Bucureşti. Nu voi relua în acest cadru datele prezentate într-un articol consacrat de mine familiei Bozianu, dar sunt unele elemente pe care le-am găsit ulterior apariţiei sale şi care ar merita să vadă lumina tiparului. Am în faţă o foaie scrisă cu pastă neagră, datată 24 august 1986, iscălită de Gheorghe Bagdat[53], cu menţiunea „copiat după G. Cereşanu (cu adăogiri)". Spiţa începe cu Dediul Bozianu, căsătorit cu Despa, părinţii şetrarului Andrei Bozianu, căsătorit de două ori şi având o puzderie de fete: din prima căsătorie, cu Profira, a avut o fată, Stanca, devenită soţia lui Nicolae Bagdat, o altă fată căsătorită Cătuneanu, o altă fată devenită soţia unui Urlăţeanu[54], o altă fiică, căsătorită mai întâi Crăciunescu şi a doua oară Grădişteanu şi alte opt fete, despre care autorul spiţei nu ştia nimic. Cu cea de-a doua soţie, Stanca Galeş, a avut o fată, Frosina, căsătorită cu Ioniţă Cereşanu. Stanca şi Nicolae Bagdat au avut un fiu, Dumitru, căsătorit cu Adriana Grădişteanu, din familia amintită mai sus, al cărei nume

[50] *Inscripţii din bisericile României*, adunate, adnotate şi publicate de N. Iorga, fascicula I, Bucureşti, 1905, p. 111.

[51] Deseori numele apare şi sub forma „Bosianu". Despre satul Bozieni, de la care provenea numele acestei familii, vezi Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 38.

[52] Mihai Sorin Rădulescu, *Bozianu – un nume uitat în istoria şi cultura românească*, în vol. *Arta istoriei, istoria artei. Academicianul Răzvan Theodorescu la 65 de ani*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2004, p. 315–316.

[53] Despre familia Bagdat, vezi articolul cu acest titlu, de Mihai Sorin Rădulescu, în *Ziarul de Duminică*, nr. 25 (256), din 24 iunie 2005.

[54] Despre această familie, vezi idem, *Urlăţenii*, în *Ziarul de Duminică*, 28 iulie 2010.

provenea de la satul Grădiştea, de lângă Mizil[55]. Aceştia erau bunicii paterni ai magistratului Gheorghe N. Bagdat (1849–1924), prim-preşedinte al Curţii de Casaţie înaintea Primului Război Mondial. Ioniţă şi Frosina Cereşanu au avut un fiu, Costache, căsătorit cu Smaranda Orăscu (Lămotescu), din care scoboară Cereşenii din secolele XIX–XX. Fiul lor, Iancu Cereşanu, a fost căsătorit cu Eliza Bagdat, sora mai sus-numitului Gheorghe N. Bagdat. Autorul spiţei era nepotul de fiu al acestora, Gheorghe Cereşanu (1897–1982).

În urmă cu mai mulţi ani – eram student la Facultatea de Istorie din Bucureşti – am zărit la parterul blocului *vis-à-vis* de Spitalul Colţea, în care se afla cinematograful Luceafărul – un anunţ legat de serviciile de steno-dactilografie oferite de profesorul Gheorghe Bosianu. I-am sunat într-o zi la sonerie; fiind un om prietenos şi amabil, mi-a pus la dispoziţie două manuscrise – intitulate: *Desvoltările Biografii mele*, de Elie Bosianu, şi *Origina familiei*, de Constantin E. Bosianu – după care am schiţat un arbore genealogic. Radu Bosianu care îşi făcea diata în 1797, a avut o fiică, Maria (1783–1805), căsătorită în 1800 cu logofătul Şerban Bosianu († 1819), având moşie la Sângeru, în fostul judeţ Saac. Ei au avut un fiu, Nicolae Bosianu (1804 – 3 octombrie 1853, la Bucureşti, înmormântat la cimitirul Bellu), căsătorit în 1827 cu Anastasia Lovişteanu (1805 Franţa – 17 martie 1895 Bucureşti, înmormântată şi ea la Bellu), fiica lui Oprea Lovişteanu şi a unei franţuzoaice pe nume Marie, originară din localitatea Saint Thomas din Normandia. Nicolae Bosianu şi soţia sa au avut următorii copii: Gheorghe (1829 Câmpulung – 15 august 1890 Braşov, înmormântat în cimitirul Groaver din acest oraş[56], căsătorit în 1851 la Braşov, cu Elena Const. Popp († 1878) din Făgăraş; Iancu (1831–1833, înmormântat la biserica Măgureanu din Bucureşti); Elie (4 februarie 1833 – 28 martie 1916 Bucureşti, îngropat la cimitirul Bellu); Dimitrie (1835 Bucureşti – martie 1872), controlor fiscal; Maritza (1839 Bucureşti – 1843, înmormântată la biserica Sf. Ecaterina din Bucureşti). Elie Bosianu a parcurs o carieră destul de reprezentativă: conţipist în 1851[57], pitar în 1855[58], stenograf al Camerei, contabil, a ajuns secretar general al Ministerului de Finanţe. La 21 ianuarie 1865 s-a căsătorit cu Vitza Bălănescu (noiembrie 1837 – 8 octombrie 1909 Bucureşti), fiica lui Nicolae şi a Paraschivei Bălănescu din Făgăraş. A avut un singur fiu, Constantin (n. 6 februarie 1869), profesor la Academia de Agricultură şi consilier la Curtea de Conturi. Din căsătoria sa cu Elisa Constantinescu, fiica perceptorului Petre Constantinescu şi a Irinei născută Dinescu – vară cu Nicolae Paulescu – s-au născut patru copii: Linica († 18 august 1899 Bucureşti), Jenica († 30 iunie 1907), amândouă înmormântate la cimitirul Bellu, Constantin (24 septembrie 1903 – 20 decembrie 1977), consilier la Curtea de Conturi, necăsătorit şi Gheorghe, profesor, şi el necăsătorit. Gheorghe Bosianu îmi spunea că Elie Bosianu era nepotul lui Constantin Bosianu, cel care fusese la un moment dat preşedinte al Consiliului de Miniştri în vremea lui Cuza.

Au fost câţiva boieri cu numele de Andrei Bozianu (sau Bosianu) în secolele XVIII–XIX: treti vistiernicul (apoi stolnicul) Andrei Bozianu a ctitorit biserica „Sf. Andrei", în sânul curţii sale boiereşti de la Sângeru, judeţul Prahova[59]. În conacul său a fost deschis în anul 2001 un muzeu sătesc. El este ascendentul pe linie feminină al istoricului de artă Barbu Brezianu.

Un alt Andrei Bozianu a primit în 30 august 1837 cinul de serdar[60]; fusese al doilea logofăt. La 1 ianuarie 1841, a primit rangul de paharnic[61]. Ioan Bozianu a fost făcut pitar în 4 septembrie 1842[62], serdar în 8 aprilie 1851[63], paharnic în 26 februarie 1856[64]. Nu în ultimul rând e de luat în considerare cariera lui Constantin Bozianu, membrul cel mai marcant al familiei: la 30 august 1837 devine conţepist[65], la 30 august 1839 pitar[66], la 6 decembrie 1844 serdar[67], la 29 iunie 1852 paharnic[68].

---

[55] Este vorba de o altă familie boierească decât cea a Grădiştenilor legaţi de satul Grădiştea din fostul judeţ Vlaşca, la sud de Bucureşti. Despre aceştia din urmă, vezi Neagu Djuvara, *Ce au fost boierii mari în Ţara Românească? Saga Grădiştenilor (secolele XVI–XX)*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, 2011.

[56] Gheorghe Bosianu a primit rangul de pitar în 10 decembrie 1851. Vezi Paul Cernovodeanu şi Irina Gavrilă, *op. cit.*, p. 63.

[57] A primit acest mic rang la 10 decembrie 1851. Vezi *ibidem, loc. cit*.

[58] Elie – cu prenumele trecut în Arhondologie sub forma „Ilie" – Bosianu a fost făcut pitar în 24 aprilie 1855. Vezi *ibidem.*

[59] Despre satul Sângeru, vezi Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 175.

[60] Paul Cernovodeanu şi Irina Gavrilă, *op. cit.*, p. 63.

[61] *Ibidem*.

[62] *Ibidem*, p. 64.

[63] *Ibidem*.

[64] *Ibidem*, p. 63.

[65] *Ibidem*.

[66] *Ibidem*.

[67] *Ibidem*.

[68] *Ibidem*.

Fig. 10. Casa Oroveanu, decembrie 2012, Bucureşti, Piaţa Spaniei,
unde a locuit Barbu Brezianu între 1987–2008, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

În 6 iunie 1845, Manolache Bozianu din Ploieşti se judeca cu Nicolae Speteanu din Vadu Săpat pentru plata a două buţi cu vin[69]. Se vede că Manolache Bozianu avea multă încredere în justiţia locală, de vreme ce la aceeaşi dată se judeca cu Nicolae Merişescu din Fântânele, pentru preţul a o sută de vedre de vin[70], iar câteva zile mai târziu, în 18 iunie, acelaşi Manolache Bozianu se judeca cu Toader Ungureanu din Fântânele, pentru tăierea a câtiva copaci[71]. La aceeaşi dată, 18 iunie, Manolache Bozianu se judeca cu Ioniţă Cordelea pentru încălcarea moşiei sale Bozianu[72]. De Nicolae Merişescu îl lega o relaţie de rudenie, căci dintr-un alt

[69] SJAN Prahova, fondul *Tribunalul jud.Prahova secţia I*, dos. nr. 49 (357)/1845.
[70] *Ibidem*, dos. nr. 50 (358)/1845.
[71] *Ibidem*, dos. nr. 90 (376)/1845.
[72] *Ibidem*, dos. nr. 91 (377)/1845.

document de tribunal aflăm că sora lui Dumitrache Bozianu era „Catinca Merişasca din Fântânele”[73]. Ce legătură de rudenie era între Manolache Bozianu, Dumitrache Bozianu şi ceilalţi Bozieni nu ştiu deocamdată. In orice caz, Dumitrache Bozianu locuia la Fântânele[74], localitate pe care am întâlnit-o şi în spiţa directă a Brezenilor. În 8 august 1845, postelnicul Dinu Căpăţână se judeca pentru un pogon de loc din siliştea satului Fântânele cu „Catrina răposatului Dumitrache Bozian”[75]. În decembrie 1845, se judecau doi reprezentanţi ai celor două familii a căror înrudire o căutăm: pitarul Ioan Brezeanu se judeca pentru o datorie de 400 lei cu Manole Bozianu din Ploieşti[76].

Numele „Assan” – cel al primei soţii a lui Barbu Brezianu, Adina născută Assan – apare în multe documente medievale româneşti. Putea să fie un derivat al grecescului „Assanis” sau al turcescului „Hasan”, căruia să-i cadă litera iniţială. Putea, de asemenea, să fie şi un prenume românesc, după cum apare, de pildă, într-o inscripţie funerară de la Mitropolia din Târgovişte a unei posibile ramuri a Văcăreştilor, din 17 martie 1760: „Aicea odihnescu oasele dumnealui de bun neam jupan Ivan Văcărescul i jupaniţa lui Maria i snă ego Ivan, Ştefan, *Asan* [subl.mea], Mariia şi Neagoe, Zamfira, Ianache, Neacşa, Datco, Mihalcea, Costantin..., Sava, Barbu, Eba..., Ancuţa, Zoiţa, Badea”[77]. Asan apare aici ca prenume, după cum era şi în cazul întemeietorului familiei boiereşti Asan – Micşuneşti. Ioan C. Filitti făcea o interesantă incursiune în istoria acestui nume: „La 1455 mai mulţi Asani fug de la Constantinopol în Italia. La 1504 familia se întâlneşte în Creta. Pe vremea lui Crusius, era stinsă în linie bărbătească, aşa că Asanii amintiţi de De La Croix nu puteau fi decât descendenţi prin femei. Numele s-a întrebuinţat şi ca prenume. Astfel, un Asanis, mare retor, se dovedeşte la Salonic în 1651. Se face şi confuzie între Asan şi Hasan. Un Hasan, turc laz, negustor, e făcut vistier de Mihai Vodă Racoviţă la 1716. Dintr-un Asan sau Hasan (prenume) vel sluger în divanul Munteniei la 1717 s-a tras familia boierească Asan – Micşuneşti din Ţara Românească”[78]. Din această familie provenea cântăreaţa de operă Maria Assan, uitată astăzi, dar care a făcut o frumoasă carieră internaţională[79]. Casa în care a locuit mai există şi în zilele noastre, la intersecţia Căii Victoriei cu strada General Gheorghe Manu.

Pitarul Costache Asan era în 1852 proprietar la Boldeşti-Scăeni[80], în judeţul Prahova, aşadar nu departe de moşiile Brezenilor şi Sămeşeştilor.

Tot potrivit istoricului şi genealogistului Ioan C.Filitti, familia Polizu-Micşuneşti din Ţara Românească scobora din paharnicul Dimitrie Polizu († 1821), căsătorit a doua oară cu o urmaşă a stolnicului Iordache Asan zis Micşuneşti după moşia soţiei sale Smaragda Asan născută Grecianu[81]. Evident, între purtătorii numelui „Asan” din ţările române şi dinastia vlaho-bulgară din Evul Mediu nu poate fi constatată nicio legătură.

Asăneştii[82], din care provenea întâia soţie a lui Barbu Brezianu, erau originari din Moldova, din judeţul Bacău. Adina Assan (1901–1957), prima soţie a istoricului de artă, era fiica lui Bazil G. Assan (1860–1918) şi a întâii sale soţii, Atena Ionescu, actriţă originară din Craiova. Datorită infidelităţilor acesteia, Bazil G. Assan a divorţat şi s-a recăsătorit cu Florica Patrulius, descendentă din familia Sămeşescu, amintită mai sus. Din a doua căsătorie nu s-au născut urmaşi, dar din prima au fost cinci: Pacifica – Nicoleta, botezată astfel pentru că a fost concepută în timpul traversării Oceanului Pacific, Adina, Basil, Consuela şi Petre. Pacifica a devenit soţia lui Iorgu Ghica, fost demnitar al Palatului, nepot de fiu al scriitorului şi omului politic Ion Ghica. Nu au avut copii. Adina şi-a unit destinul la 11 februarie 1934 cu Barbu Brezianu, având trei copii: Andrei (1934–2015), prozator, traducător şi eseist, căsătorit cu Alexandra Târziu, prozatoare, Dominic, poet, necăsătorit şi Ana, căsătorită cu arhitectul Leon Şrulovici (1921–2014)[83]. Basil B. Assan (1902–1958) a fost ultimul director al Fabricilor Assan. Consuela (1905–1981) a fost soţia inginerului Henri Aslan de la Telefoane. Cel mai mic copil, Petre (1907–1930), a murit într-un tragic accident de automobil, între Roman şi Bacău[84].

---

[73] *Ibidem*, dos. nr. 644 (554)/1845.

[74] *Ibidem*, dos. nr. 126 (515)/1845: La 4 iulie 1845, Voica, văduvă, din Ploieşti se judeca pentru o datorie de 800 lei cu moştenitorii lui Dumitrache Bozianu din Fântânele. Aşadar, decesul acestuia a avut loc înaintea acestei date.

[75] *Ibidem*, dos. nr. 298/1845.

[76] *Ibidem*, dos. nr. 589/1845, document din 3 decembrie 1845.

[77] *Inscripţii din bisericile României*, adunate, adnotate şi publicate de N. Iorga, p. 122.

[78] Ioan C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1919, p. 250.

[79] *Figuri contimporane din România. Dicţionar biografic*, sub direcţiunea lui Th.Cornel, vol. I, Bucureşti, 1909, p. 114–115.

[80] Ion R. Dedu, *op. cit.*, p.265.

[81] *Ibidem*, p. 286.

[82] *Figuri contimporane din România. Dicţionar biografic*, sub direcţiunea lui Th. Cornel, vol. I, p. 111–113.

[83] Paul Constantin, *Dicţionar universal al arhitecţilor*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, p. 304.

[84] Despre familia Assan, vezi interviul mai sus menţionat al lui Andrei Brezianu, p. 368–378.

Basil G. Assan (1860–1918)[85] era unul dintre cei doi fii ai întemeietorului Morii lui Assan, George Assan (1821–1866) şi ai soţiei sale Alexandrina născută Ştefănescu (1837–1913), amândoi originari de la nord de Milcov. Celălalt fiu, George (1862–1909), a avut un singur fiu, botezat tot George, care avea să facă carieră în diplomaţie. A fost căsătorit cu Magda Diamandy, una dintre fiicele diplomatului Constantin Diamandy[86].

Basil G. Assan, care a întreprins o călătorie în jurul lumii explorând noi posibile pieţe pentru comerţul românesc, a continuat să fie în fruntea întreprinderii industriale a tatălui, în vreme ce fratele său George a fost implicat mai mult în activitatea Camerei de Comerţ pe care a prezidat-o, motiv pentru care o stradă din vecinătatea ei a fost botezată cu numele său, „G. G. Assan". Celor doi fraţi Assan, I. L. Caragiale le-a dedicat un pamflet în care ironiza o piesă mediocră a unui autor obscur consacrată fraţilor Assan din evul mediu, fondatorii Imperiului vlaho-bulgar. Un fel de imperiu au întemeiat însă şi fraţii Assan din veacul al XIX-lea, care pe lângă marea fabrică de morărit, deţineau şi o fabrică de uleiuri vegetale şi lacuri[87] – aflată pe Şoseaua Ştefan cel Mare nr. 131 – şi îşi construiseră două case impunătoare în centrul oraşului. George G. Assan a fost şi unul dintre fondatorii – în 1908 – ai Fabricii de maşini Vulcan din Bucureşti[88]. Casa lui Basil G. Assan – clădită în stil Art Déco – care se afla în spatele actualului Teatru Naţional, nu mai subzistă vitregiilor vremurilor. Cealaltă, aflată în Piaţa Lahovary, în elegantul stil eclectic francez, este una dintre casele din vechiul Bucureşti cele mai bine păstrate. De mulţi ani este Casa Oamenilor de Ştiinţă, depinzând de Academia Română.

Unele date despre familia Assan se datorează în bună măsură solicitudinii regretatului Andrei Brezianu care răspundea curiozităţii mele într-o scrisoare trimisă din Washington, la 30 iunie 1991: „Ceea ce pot să vă spun din amintire şi de la distanţă este că George (sau Gheorghe) Assan descindea de undeva din Moldova, unde avusese pământuri, pe care vânzându-le s-a aventurat în marea iniţiativă a vieţii lui, achiziţionarea, la Viena, a maşinii cu aburi («Vaporul lui Assan») cu care a revoluţionat industria morăritului în Principate. Moara a început să macine la 1853. George Assan a fost căsătorit cu Alexandrina Ştefănescu († cca 1913), din căsătoria lor rezultând trei vlăstare: Eliza, George şi Basile. Eliza a fost căsătorită cu ofiţerul D. Negel, căsătorie din care au rezultat trei sau patru copii: Elena, Toto, Puiu şi *Dimitrie Negel*. Acesta din urmă, Mareşal al Palatului în ultimul interval de domnie a regelui Mihai I, pe care l-a însoţit, de altfel, în exil. Scurt timp, D. Negel a funcţionat şi ca ministru, după 23 august 44".

[85] Despre acest personaj, vezi Valentin Borda, *Călători şi exploratori români*, Bucureşti, 1985, p. 33–36.

[86] Mihai Sorin Rădulescu, *Memorie şi strămoşi*, Bucureşti, 2002, p. 212.

[87] *Documente privind dezvoltarea industriei în oraşul Bucureşti*, vol. I, 1856–1933, Bucureşti, Direcţia Generală a Arhivelor Statului, 1991, p. 75, 84.

[88] *Ibidem*, p. 100–102.